

ATTARP – FÖRLÄNGNING AV MÖTESSPÅR.

KOMPLETTERANDE NATURVÄRDEINVENTERING
MED BEDÖMNING AV STENMURAR, INVENTERING
AV GRODDJUR OCH INVENTERING AV TRÄD INFÖR
TRÄDSÄKRING.

RAPPORT 2018-04-20

Andreas Malmqvist och Jens Morin

Uppdragsgivare

Atkins Sverige AB
Lilla Nygatan 7
211 38 MALMÖ

Uppdragsgivarens kontaktperson

Nicoleta Palerson

Tel: 042-400 15 18

E-post: nicoleta.palerson@atkinsglobal.com.se

Uppdragstagare

Naturcentrum AB
Strandtorget 3
444 30 Stenungsund

Projektledare:

Andreas Malmqvist

Tel. 010-220 12 05

andreas.malmqvist@naturcentrum.se

Fältinventering: Andreas Malmqvist och Jens Morin

Rapportsammanställning: Andreas Malmqvist

Intern granskning: Johan Ahlén

Kartmaterial

Från beställaren, ©Lantmäteriet

Omslagsbild: Västra delen av inventeringsområdet.

Foton i rapporten

Samtliga foton är från inventeringsområdet och har tagits i samband med inventeringen.

Innehåll

UPPDRAG	4
NATURVÄRDESINVENTERING – GENOMFÖRANDE.....	5
INVENTERINGSOMRÅDET	5
METODIK.....	5
NATURVÄRDESINVENTERING – RESULTAT.....	8
INFORMATIONSKÄLLOR - TIDIGARE KÄNDA UPPGIFTER	8
INVENTERINGSRESULTAT	8
REDOVISNING AV NATURVÄRDESOBJEKT	12
REFERENSER	30
BEDÖMNING AV STENMURAR.....	31
INVENTERING AV GRODOR.....	33
TRÄDINVENTERING INFÖR TRÄDSÄKRING.....	34

Uppdrag

På uppdrag av Atkins Sverige AB (Nicoleta Palerson) har Naturcentrum gjort en naturvärdesinventering kring Attarp i Hässleholms kommun. Rapporten ska utgöra underlag inför en förlängning av ett järnvägsötesspår och en ny planskild dragning av väg 2023 under järnvägen. Den är en komplettering till en tidigare naturvärdesinventering (Enetjärn Natur AB 2016).

Syftet med naturvärdesinventeringen är att identifiera och avgränsa de geografiska områden i landskapet som är av positiv betydelse för biologisk mångfald samt att dokumentera och naturvärdesbedöma dessa. Genom att ta hänsyn till dessa områden bidrar vi till att uppfylla miljöbalkens krav, Sveriges internationella åtaganden och riksdagens miljömål.

Resultatet från inventeringen är ett kunskapsunderlag för att kunna ta hänsyn till biologisk mångfald. Vissa områden eller arter kan omfattas av lagstadgade skydd (Naturreservat, generella biotopskydd, fridlysta arter m.fl.) medan andra saknar skydd trots att de är biologiskt bevarandevärda. Naturvärdesinventeringen visar var dessa områden finns men kan inte i detalj styra hur denna hänsyn ska tas. Det avgörs istället av politiker, företags och enskildas ambitioner att bygga ett hållbart samhälle, men också av krav och riktlinjer från myndigheter och domstolar.

I uppdraget har även ingått att bedömning av stenmurar, eftersök av groddjur inom ett avgränsat område samt att inventera särskilt skyddsvärda träd inför kommande trädsäk-ring längsmed järnvägen.

Naturvärdesinventering – genomförande

Inventeringsområdet

Inventeringsområdet utgör en komplettering av en tidigare utförd naturvärdesinventering (Enefjärn Natur AB 2016) och består av tre större ytor och en mindre (omfattar endast ett träd) som totalt omfattar cirka 12 ha. Inventeringsområdet framgår av figur 1. Det ligger längs med järnvägsspåret i Attarp, sydost om Hässleholm. Större delen av inventeringsområdet är jordbruksdominerat med åkrar och betesmarker. I omgivande marker finns främst lövskogar och bebyggelse. Närområdet som helhet är småbrutet och varierat.

Figur 1. Det finns fyra inventeringsområden som alla är avgränsade med vit streckad linje. Notera att den aktuella inventeringen utgör en kompletterande inventering av området.

Metodik

Inventeringen utfördes enligt Svensk Standard SS 19 90 00. Det innebar identifiering av geografiska områden med positiv betydelse för biologisk mångfald, samt bedömning av denna betydelse. Områden av positiv betydelse för biologisk mångfald har avgränsats

och beskrivits som naturvärdesobjekt. Naturvärdesobjektens betydelse för biologisk mångfald har därefter bedömts enligt en skala i fyra naturvärdesklasser enligt figur 2. Med biologisk mångfald avses; ”*mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.*”

Figur 2. Naturvärdesklasser.

Bedömningsgrunder

Naturvärdesbedömningen görs utifrån två bedömningsgrunder: **Art** och **Biotop**. Bedömningsgrunden **Art** omfattar *Naturvårdsarter* och *Artrikedom* medan bedömningsgrunden **Biotop** omfattar *Biotopkvalitet* och *Sällsynthet och hot*.

Naturvårdsarter

Med naturvårdsart avses art som indikerar att ett område har naturvärde eller som i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Bland naturvårdsarterna har hotade arter och skyddade arter särskild betydelse.

Med *rödlistad art* menas art som enligt den internationella naturvårdsunionens (IUCN) kriterier inte bedöms ha långsiktigt livskraftig population i Sverige utan löper risk att försvinna från landet. Rödlistade arter delas in i olika hotkategorier, NT= Nära hotad, VU = sårbar, EN = starkt hotad, CR = Akut hotad och RE = nationellt utdöd. Rödlistade arter markeras med någon av ovanstående hotkategorier efter artnamnet i enlighet med aktuell rödlista (ArtDatabanken 2015).

Med *skyddad art* eller *fridlyst* avses art som omfattas av förbud enligt 4–9 §§ Artskyddsförordningen. Ett flertal arter omfattas av fridlysningsbestämmelserna, exempelvis alla fladdermöss, orkidéer, alla vilda fåglar m fl. arter. Avseende vilda fåglar finns förtydligande i Naturvårdsverkets handbok (Naturvårdsverket 2009). Där framgår att även om alla fågelarter omfattas ska de arter markerade med B i bilaga 1 till artskyddsförordningen, rödlistade arter samt sådana arter som uppvisar en negativ trend prioriteras i skyddsarbetet. Skyddade och fridlysta arter markeras med (S) efter artnamnet i denna rapport.

Skogsstyrelsen har tagit fram en förteckning över arter som indikerar högt naturvärde i skog – *signalarter i skog* (Nitare 2014). En art som tillhör denna kategori markeras i denna rapport med (S) efter artnamnet.

Arter som inventeraren från egen erfarenhet och kunskap bedömer som naturvårdsarter men som inte faller inom någon av de övriga kategorierna markeras med (R) i denna rapport.

Artrikedom

Här mäts eller görs en bedömning om området är artrikare eller mycket artrikare än det omgivande landskapet eller andra områden av samma biotop i regionen eller i Sverige.

Biotopkvalitet

Omfattning och betydelse för biologisk mångfald mäts eller bedöms. Exempel på biotopkvaliteter är; naturlighet, strukturer, kontinuitet, förekomst av nyckelarter.

Sällsynthet och hot

Med sällsynthet avses sådana som är mindre vanliga inom ett visst geografiskt område. Hotade biotoper är sådana där utbredningsområdet minskar, den totala arealen minskar eller där strukturer eller funktioner som är viktiga för biotopen sannolikt inte kommer finnas kvar på lång sikt eller bevarandestatusen hos biotopens typiska arter inte är gynnsam.

Detaljeringsgrad och tillägg

Naturvärdesinventeringen utfördes med *detaljeringsgrad Medel*. Detta innebär att inventeringen utförs med en sådan noggrannhet att samtliga naturvärdesobjekt med en yta av 0,1 ha eller mer samt linjeformade objekt med en minsta längd av 50 m och 0,5 m bredd kan identifieras.

Följande tillägg har ingått i naturvärdesinventeringen:

4.5.2 Naturvärdesklass 4**4.5.3** Generellt biotopskydd (enligt miljöbalken 7 kap 13§ och förordning om områdesskydd).**4.5.5** Detaljerad redovisning av artförekomst**Förarbete**

För att identifiera potentiella naturvärdesobjekt flygbildtolkades inventeringsområdet. Relevant information om biologiska bevarandevärden och naturvårdsintressen eftersöktes dessutom från följande källor:

- Naturvårdsverkets Skyddad natur
- ArtDatabankens databaser, utdrag av rödlistade, fridlysta arter och andra naturvårdsarter. Noterade förekomster från perioden 1990-01-01 till 2018-02-01.
- Trädportalen
- TUVA – Resultat från Jordbruksverkets ängs- och betesmarksinventering.
- Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.
- Länsstyrelsens webbgis (Strandskydd)
- Elfiskeregistret

Fältinventering

Fältinventering utfördes den 23 november 2017 då hela inventeringsområdet genomströvades. Vädret var mulet och snöfria förhållanden rådde. Viss komplettering gjordes den 12 april 2018. Utifrån beprövad kunskap och erfarenhet eftersöktes biotopkvaliteter och arter av betydelse för biologisk mångfald.

Naturvärdesinventering –

Resultat

Informationskällor - tidigare kända uppgifter

Naturinventeringar

Uppgifter om biologisk mångfald inom inventeringsområdet har noterats från följande källor:

- Enetjärn Natur AB. 2016. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald. Attarp – Förlängning av mötesspår. Hässleholms kommun, Skåne län. Vägplan/järnvägsplan – Samrådsunderlag. 2016-08-18 Revidering 1. Projektnummer: 149066. Trafikverket.

Naturvårdsarter

Den rödlistade (VU) och fridlysta växten hedblomster *Helichrysum arenarium* är rapporterad från Troedstorps handelsträdgård 1992-07-27. Det finns två närliggande observationer från samma datum. Troligen avses samma observation men som placerats med två olika koordinater. Några senare observationer av arten finns inte rapporterade från platsen. Även buskskvätta (NT) är rapporterad från några platser i området. Ytterligare naturvårdsarter finns uppgivna i närområdet men inte inom inventeringsområdet.

Gällande områdesskydd

Ingen del av inventeringsområdet är formellt skyddat som biotopskydd, Natura 2000-område, nationalpark, naturminne, djur- och växtskyddsområde eller naturreservat. Området omfattas inte heller av strandskydd eller landskapsbildskydd.

Inventeringsresultat

Områden som saknar naturvärde

Områden som bedömts sakna betydelse för biologisk mångfald utgörs främst av åkermark, klippta gräsytor, hårdgjorda ytor samt partier med unga träd och buskar. Dessa områden bedöms inte i sitt nuvarande tillstånd bidra till mångfald inom arter, mellan arter eller ekosystem.

Naturvärdesobjekt

Vid inventeringen identifierades 18 naturvärdesobjekt (Figur 3 och 4). Tolv bedömdes ha visst naturvärde (naturvärdesklass 4) och sex bedömdes ha påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3). Objekten redovisas var för sig längre fram i rapporten. Observera att vissa av objekten fortsätter utanför inventeringsområdet, detta nämns då särskilt under rubriken "Övrig information" för respektive objekt.

Figur 3. Östra delen. Inventeringsområde och identifierade naturvärdesobjekt med objektsnummer.

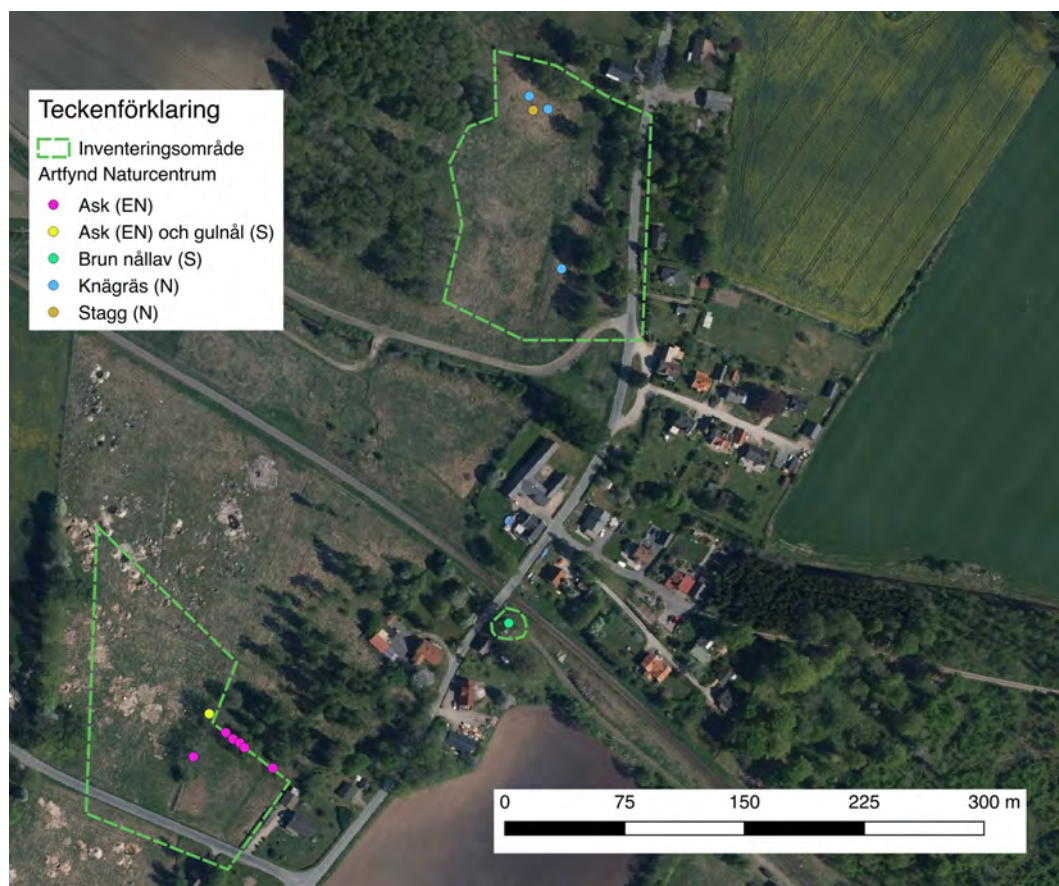
Figur 4. Västra delen. Inventeringsområde och identifierade naturvärdesobjekt med objektsnummer.

Naturvårdsarter

Fem naturvårdsarter påträffades vid inventeringen och listas i tabell 1 nedan och på figur 5. Det hotade trädslaget ask (EN) har minskat kraftigt i Sverige på grund av sjukdom. På vissa platser är de dock fortfarande mycket vanliga åtminstone som småplantor eller sly. På grund av ovanstående har dess naturvärde bedömts lägre än för andra arter i samma hotkategori. Ingen fridlyst art påträffades.

Tabell 1. Relevanta naturvårdsarter som observerades i inventeringsområdet under naturvärdesinventeringen. För varje förekomst anges vilken naturvårdskategori arterna tillhör (rödlistade anges med respektive hotkategori (CR, EN, VU, NT eller DD), signalarter anges med "S" medan övriga arter som bedöms som naturvårdsarter anges med N).

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN
brun nållav	<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	S
gulnål	<i>Chaenotheca brachypoda</i>	S
stagg	<i>Nardus stricta</i>	N
knägräs	<i>Danthonia decumbens</i>	N

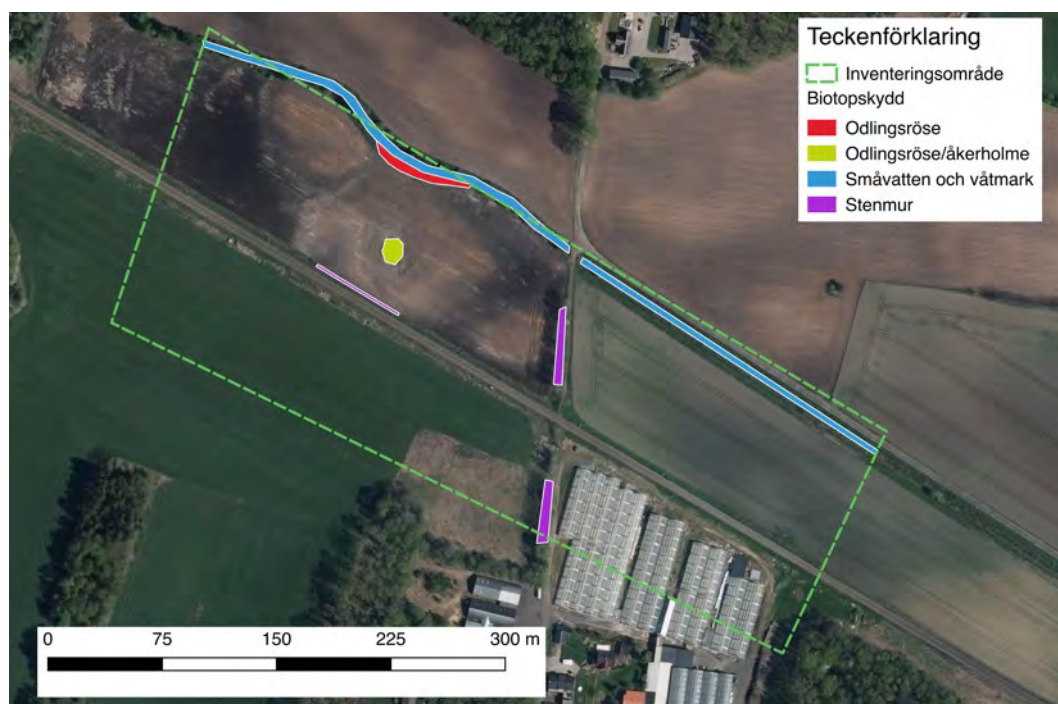
Figur 5. Naturvårdsarter noterade av Naturcentrum.

Generellt biotopskydd

Inventeringen visar på förekomst av tolv biotoper som bedöms omfattas av generellt biotopskydd (Figur 6 och 7). Dessa utgörs av stenmurar, odlingsröse och diken. Ett av objekten är mer tveksamt och utgörs av en ett mellanting av odlingsröse och åkerholme. Beskrivningar av dem finns i redovisningen av naturvärdesobjekt nedan.

Figur 6. Östra delen. Inventeringsområde och identifierade biotopskydd.

Figur 7. Västra delen. Inventeringsområde och identifierade biotopskydd.

Redovisning av naturvärdesobjekt

1. Tre ekar intill stenmur

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Stora ekar.

Beskrivning: Tre ekar som står i kanten av en betesmark och längs med en stenmur. Samtliga har vida kronor och den östligaste av ekarna (den till höger på bilden ovan) har påtagligt grov stam med grov bark och grova grenar. Den två andra är något klenare men ändå stora träd med välutvecklad krona. Stora solexponerade ekar är värdefulla för en lång rad organismer. Träden har en typisk lavflora men utan naturvårdsarter. På stammar på grenar finns skador som kan gynna vedlevande arter. Stenmurar kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Äldre träd, solexponering, grov bark, vidkronigt växtsätt, stenmur.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

2. Betesmark

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 3.

Dominerande naturtyp: Äng och betesmark

Biotoper: Betesmark

Beskrivning: Svagt hävdad betesmark som delvis är stenbunden. Uppväxande sly av ek och björk förekommer i den annars ganska fina biotopen med småtuvig karaktär. Miljön är torrare i den norra delen och fuktig när den övergår i tuvtåteläng i söder. Röllika, äkta johannesört, ärenpris, stenmåra, gråfibbla, fårsvingel och tuvtåtel är framträdande. Bland naturvårdsarter finns sparsamt med knägräs och stagg.

Biotopkvalitéer: Stenbunden.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: knägräs (N), stagg (N).

Artrikedom: Artrikare än det omgivande landskapet.

Områdesskydd: -

Övrig information: -

3. Tuvtåteläng

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Äng och betesmark

Biotoper: Fuktäng

Beskrivning: Tidigare åkermark men sedan betad men svagt hävdad fuktäng med stort inslag av veketåg, bredbladiga gräs och tuvtåtel. Sparsamt i torrare partier och på tuvor finns även stenmåra, teveronika och rölleka. I tidigare inventering har även gulmåra, rödklöver och åkervädd noterats. Dessa finns sannolikt främst i de något torrare västra delarna. Buskskvätta är också notering från tidigare inventering.

Biotopkvalitéer: -

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: gulmåra (N), buskskvätta (NT).

Artrikedom: -

Områdesskydd: -

Övrig information: Fortsätter utanför inventeringsområdet. Utgör samma objekt som i Enetjärns rapport från 2016, anges där som objekt C.

4. Trädbärande betesmark

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Äng och betesmark

Biotoper: Trädbärande betesmark

Beskrivning: Ohävdad/svagt hävdad betesmark med tämligen trivial flora med nässlor, svartkämpar och bredbladiga gräs som hundäxing. I slänten ner mot fuktängen fanns en liten förekomst av knägräs. I trädskiktet finns ek, björk, sälg och lönn. En av lönnarna är ihålig. Längst i norr även al. Flera av träden växer längs en stenvmur som finns i området. Utmed stenvuren växer även olvon och hassel. Stenmurar kan ha ett värde för övervintande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Varierat träd och buskskikt, ihålig lönn, stenvmur.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: knägräs (N).

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

5. Äldre ek intill vägen

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Solitär ek

Beskrivning: Gammal ek med grov bark, grova grenar, vid krona och en diameter på cirka en meter. Träden står i en trädgård nära vägen. Lavfloran i övrigt är dock tämligen trivial. Trädet är till synes vitalt utan större synliga skador. När ekar blir ännu äldre och vitaliteten försämras ökar ofta naturvärdet.

Biotopkvalitéer: Gammal ek, grov bark.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: -

Övrig information: -

6. Solitär gammelek

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Solitär ek

Beskrivning: Solitär grov och gammal ek med grova grenar och vid krona. Träden står intill en trädgård och nära vägen. Grova och gamla ekar är ofta artrika. Barken är grov och i barksprickor växer signalarten brun nållav. Lavfloran i övrigt är dock tämligen trivial. Trädet är trots sin grovlek till synes vitalt utan större synliga skador. När ekar blir ännu äldre och vitaliteten försämras ökar ofta naturvärdet.

Biotopkvalitéer: Solexponerad vidkronig ek, grov bark.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: brun nållav (S).

Artrikedom: -

Områdesskydd: -

Övrig information: -

7. Stenmur mellan trädgård och betesmark

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Stenmur

Beskrivning: Vällagd stenmur i gränsen mellan trädgård och betesmark. Stenmurar kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Frostfri övervintringsmiljö.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

8. Liten betesmark

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Äng och betesmark

Biotoper: Betesmark

Beskrivning: Svagt hävdad, kultiverad betesmark med trivial flora med bland annat röllika, svartkämpar, hundäxing, tuvtåtel, timotej och andra gräs. Det sambetas med en angränsande björkhage i norr och har därmed ett visst ekologiskt värde.

Biotopkvalitéer: Betesmark, läge nära betesmark med påtagligt naturvärde (Enetjärn Natur AB 2016).

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: -

Övrig information: -

9. Stenmur med träd och buskar

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Skog och träd

Biotoper: Träd och buskar.

Beskrivning: I anslutning till betesmarker finns denna stenmur där det växer gott om askar. En av dem är särskilt grov med en omkrets av mer än 3 meter. I stenmuren växer även gamla och grova hasselbuskar med gott om död ved för vedlevande arter. På en av de grövre askarna växer laven gulnål. Hagtorn och slån finns sparsamt och utgör värdefulla pollen- och nektarkällor. Gråfibbla och äkta johannesört växer utmed muren i den södra delen. Stenmurar i sig kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion sommartid.

Biotopkvalitéer: Gammal hassel med död ved, nektar och pollenkällor.

Sällsynthet och hot: Biotoper med gamla och ihåliga träd är sällsynta.

Naturvårdsarter: ask (EN), gulnål (S).

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: Stenmuren fortsätter norrut men då utan träd och buskar.

10. Stenmur söder väg 2021

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Stenmur

Beskrivning: Stenmur som gränsar till trädgård och betesmark. Stenmurar kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Frostfri övervintringsmiljö.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: Stenmuren fortsätter längre söderut.

11. Grävningsspåverkad betesmark

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Äng och betesmark

Biotoper: Betesmark

Beskrivning: Betesmark med ett stort antal grävda gropar av varierande storlek där några i den norra delen är vattenfyllda. I anslutning till groparna ligger stenar och block. Grävarbetena har resulterat i en hel del blottad sand vilket är en positiv kvalitet. Vegetationen är gödslingspåverkad och floran utmärks av arter som åkertistel, hundkåx och hundäxing. Det ser även ut som mindre delar har varit uppodlade nyligen. Sjungande buskskvätta har tidigare noterats i den norra delen av objektet som omfattas av den inventeringen från 2016 (Enejtjärn Natur 2016).

Biotopkvalitéer: Blottad sand.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: -

Övrig information: Objektet omfattar mark både söder och norr om vägen då dessa biotoper är lika. Objektet fortsätter utanför om inventeringsområdet. Den norra delen ingår i den tidigare inventeringen genomförd av Enejtjärn Natur 2016 (objekt E).

12. Rätad bäck/dike

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Vattendrag

Biotoper: Dike

Beskrivning: Djupt skuret och rätat dike i anslutning till åkrar. Några hundra meter nedströms mynnar diket i Fjärlövsån. Botten består främst av sand med fläckar av organiskt material. Det finns mindre inslag av sten och grus. Vattendraget kantas av högrötsvegetation och yngre lövträd, bland annat björk. I Fjärlövsån förekommer både öring och grönling (Elfiskeregistret) och det finns förutsättningar att tro att de även utnyttjar åtminstone delar av detta dike.

Biotopkvalitéer: Rinnande vatten, fläckvis grusig botten.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: Nära sammanhängande med vattendrag där det förekommer både öring och grönling.

Artrikedom: -

Områdesskydd: Diket bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: Objektet fortsätter öster om inventeringsområdet och ingår där i den tidigare inventeringen genomförd av Enetjärn Natur 2016 (objekt S). I den rapporten klassad som Visst naturvärde (Klass 4).

13. Stenmur vid plantskola

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Stenmur

Beskrivning: Stenmur som det växer hassel, ek och asp i. Träden är tämligen unga och bidrar i begränsad omfattning till den biologiska mångfalden. Stenmurar kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Frostfri övervintringsmiljö.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

14. Stenmur norr om järnvägen

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Stenmur

Beskrivning: Stenmur utmed liten markväg med åkermark på båda sidor. Längs muren växer bland annat ek, björk, asp/poppel och slån. Vegetationen bidrar i begränsad omfattning till den biologiska mångfalden. Stenmurar kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Frostfri övervintringsmiljö.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Stenmuren bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

15. Dike som kantas av träd och buskar

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Vattendrag

Biotoper: Dike

Beskrivning: Djupt skuret dike. Kantas av mycket högrötsvegetation (kirsåål, dunört, älgört, vass) buskar (jolster, benved, fläder) och träd (björk, asp). Botten består av sand med fläckar av organiskt material. Det finns små inslag av sten och grus. I trumman mellan detta objekt och objekt 12 finns ett 0,5 m högt vandringshinder i form av ett dämme.

Biotopkvalitéer: Rinnande vatten.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Diket bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: Objektet fortsätter väster om inventeringsområdet.

16. Odlingsröse

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Odlingsröse

Beskrivning: Upplag i åkerkant av i första hand stora block men även en del mindre block och stenar. Objektet kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Frostfri övervintringsmiljö.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

17. Åkerholme/upplag

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Odlingsröse

Beskrivning: Upplag av sten, blottad sand, grenar mm på något som möjligen kan betraktas som åkerholme. Objektet kan ha ett värde för sandgynnade arter och möjligen för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur.

Biotopkvalitéer: Blottad sand.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Tveksamt, men kan möjligen omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: Begränsat värde och objekt som nätt och jämnt bedöms uppfylla kraven för klass 4.

18. Stenmur nära järnvägen

Naturvärdesklass: Visst naturvärde – naturvärdesklass 4

Dominerande naturtyp: Berg och sten

Biotoper: Stenmur

Beskrivning: Stenmur mellan åker och järnvägsbank. Objektet kan ha ett värde för övervintrande småkryp, reptiler och groddjur. De kan även fungera som vindskydd samt ha en värmande funktion efter att solen legat på.

Biotopkvalitéer: Frostfri övervintringsmiljö.

Sällsynthet och hot: -

Naturvårdsarter: -

Artrikedom: -

Områdesskydd: Bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

Övrig information: -

Referenser

- ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala. Naturvårdsverket.
- Enetjärn Natur AB. 2016. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald. Attar – Förlängning av mötesspår. Hässleholms kommun, Skåne län. Vägplan/järnvägsplan – Samrådsunderlag. 2016-08-18 Revidering 1. Projektnummer: 149066. Trafikverket.
- Naturvårdsverket 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1 – fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2.
- Skogsstyrelsen. 2014. Handbok för inventering av nyckelbiotoper. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Svensk Standard SS 199000:2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning.

Bedömning av stenmurar

Två stenmurar har undersökts för att avgöra om de bör bedömas som generellt biotopskydd i odlingslandskapet. Murarna är belägna väster om järnvägs korsningen, på var sida av järnvägen (se figur nedan). De löper i gränsen mellan odlingsmark och banvall.

Stenmurarna finns nordväst om järnvägs korsningen och är markerade med orange färg. Karta från Atkins.

De aktuella stenmurarna har en långsträckt utbredning, omfattar flera stenar lagrade på varandra och gränsar till odlingsmark. Därmed bedöms de uppfylla kraven för generellt biotopskydd.

Stenmuren på norra sidan av järnvägen.

Inventering av grodor

I samband med fältbesök hösten 2017 hittades ett våtmarksområde med öppna vattenytor i naturvärdesobjekt 3 (se figur nedan). Det bedömdes då finnas vissa förutsättningar för groddjur och den 9/4 2018 gjordes en fältinventering av groddjur under mycket goda förhållanden. Det visades sig att området nu saknade öppna vattenytor och endast var fuktigt i markytan. Sannolikt har vattenytorna som sågs under senhösten 2017 uppstått efter de mycket stora nederbörds mängderna som kom under sensommaren och hösten det aktuella året.

Att det vid besöket 2018 saknades vattenytor trots mycket snö och sen avsmältning under vintern visar att detta område endast tillfälligt hyser öppna vattenytor och då sannolikt efter större nederbörds mängder. Det aktuella området bedöms inte ha någon potential för reproduktion av groddjur under normala förhållanden.

Området med delvis öppna vattenytor under senhösten 2017 är markerat i blått.

Trädinventering inför trädsäkring

Inför kommande trädsäkring har skyddsvärda träd eftersökts inom en cirka 1500 meter lång och 20 meter bred korridor söder om blivande mötesspår. De skyddsvärda träden utgörs av äldre/grova träd eller träd med grov bark, håligheter eller andra naturvårdsintressanta strukturer. Inventeringen genomfördes den 12 april 2018.

Sex träd har identifierats som skyddsvärda inför trädsäkringen (se tabell nedan). I stället för att avverka dessa föreslås i första hand en kronreducering eller i andra hand en topphuggning för att träden ska få möjlighet att leva kvar eller åtminstone finnas kvar som stående död ved under ett antal år framöver. De aktuella träden presenteras med ungefärliga koordinater (+/- 10 m, SWEREF99 1330), och med fotografier (se nedan). Samtliga foton är tagna med järnvägen i ryggen.

Träd nr 1-5 är ekar i en trädbärande betesmark med högt naturvärde (Enetjärn 2016). I denna betesmark bör samtliga lövträd inom trädsäkringsavstånd bevaras så långt möjligt med lämpliga åtgärder. De aktuella träden som anges i tabellen nedan är dock de som främst bör prioriteras. Resterande träd står på var sida av järnvägs korsningen (ek och al)

Trädslag/Nr	Värde	koord N	koord E
Ek/1	Gammal/grov	6224219	171389
Ek/2 och 3	Gamla/grova	6224232	171381
Ek/4	Gammal/grov	6224259	171367
Al/5	Gammal och ihålig	6224263	171371
Ek/6	Gammal grov	6224540	171108
Al/7	Gammal och ihålig	6224579	171047

Särskilt skyddsvärda träd noterades i sydöstra delen av området och vid järnvägs korsningen.

Träd 1. Gammal, grov ek.

Träd 2 och 3. Gamla, grova ekar.

Träd 4. Gammal, grov ek.

Träd 5. Gammal, ihålig al med hackspettshål.

Träd 6. Gammal, grov ek.

Träd 5. Gammal, ihålig al.

FLADDERMUSINVENTERING ATTARP 2018, HÄSSLEHOLMS KOMMUN

2018-09-17

Naturcentrum rapport - projekt nr 1465

Inventering av fladdermöss enligt artkarteringsmetoden i Attarp strax öster om Hässleholm 2018. Inventeringen utfördes med handhållen fladdermusdetektor och med autoboxar utplacerade på utvalda ställen. Fokus för inventeringen var att undersöka om kolonier av fladdermöss eller värdefulla miljöer i övrigt för fladdermöss fanns i de områden som påverkas av förlängningen av mötesspåret sydost om Attarp samt anläggandet av en ny, planskild korsning där vägen genom byn korsar järnvägen.

Uppdragsgivare

Atkins Sverige AB

Uppdragstagare

Naturcentrum AB

Strandtorget 3

444 30 Stenungsund

Tel. 010-220 12 00

ncab@naturcentrum.se

Fältarbete, analys och rapport

Johan Ahlén

Tel. 010-220 12 04

johan.ahlen@naturcentrum.se

Omslagsbild

Område A från norr.

Innehåll

INNEHÅLL	3
UPPDRAG OCH BAKGRUND	4
METOD	4
RESULTAT	7
FLADDERMUSFAUNANS SAMMANSÄTTNING	8
VÄRDEFULLA OMRÅDEN	8
REFERENSER	10

Uppdrag och bakgrund

Naturcentrum AB har på uppdrag av Atkins Sverige AB genomfört en fladdermusinventering med tre fältbesök i Attarp, strax öster om Hässleholm, i Hässleholms kommun. Inventeringen är tänkt att utgöra en del av underlagen för arbetet med ett förlängt mötesspår och planskild korsning.

Huvudfokus för inventeringen var dels att undersöka om det fanns några kolonier av fladdermöss i de delar som kan tas i anspråk av de nya anläggningarna och dels att kartlägga vilka arter som jagade i området kring järnvägen och därigenom på ett mer indirekt sätt skulle kunna påverkas av järnvägsprojektet.

En autobox i ett träd i område E.

Metod

Inventeringen följer den metodik som beskrivs i Naturvårdsverkets handledning för miljöövervakning, undersökningstyp: "Artkartering av fladdermöss" (Ahlén 2012). Den går i korthet ut på att identifiera så många arter som möjligt, helst alla, av de som förekommer i ett givet område. Detta kombinerades med särskilt eftersök efter fladdermuskolonier. Inventeringsområdet utgjorde här byn Attarp med omgivningar, men med huvudfokus på de områden som kommer att beröras av järnvägsprojekt och övergång – se lila tonade ytor på karta 1.

Under varje inventeringsnatt användes 6 stycken autoboxar (Pettersson D500X). Därutöver genomfördes manuell inventering med fladdermusdetektor (Pettersson D1000X). Under framför allt den tidiga delen av natten ägnades särskild uppmärksamhet

åt att eftersöka platser där fladdermöss svärmar eller där de kan ses komma ut från träd eller byggnader. Svärmningen, när fladdermössen flyger runt kring sin koloniplats, mest i början av natten, är ofta det lättaste sättet att hitta en koloni på.

Området besöktes två gånger under högsommaren, alltså kolonitid samt en gång i övergången mellan sensommar och höst. Under den senare tiden sker spel och parning och fladdermössen har då i viss mån omfördelats i landskapet. Hos vissa arter sker spel genom att hanar hävdar revir i luften, hos andra sitter hanen i en hålighet och lockar på honor. Det sena besöket var ägnat att undersöka om några speciellt påtagliga spelplatser eller områden fanns.

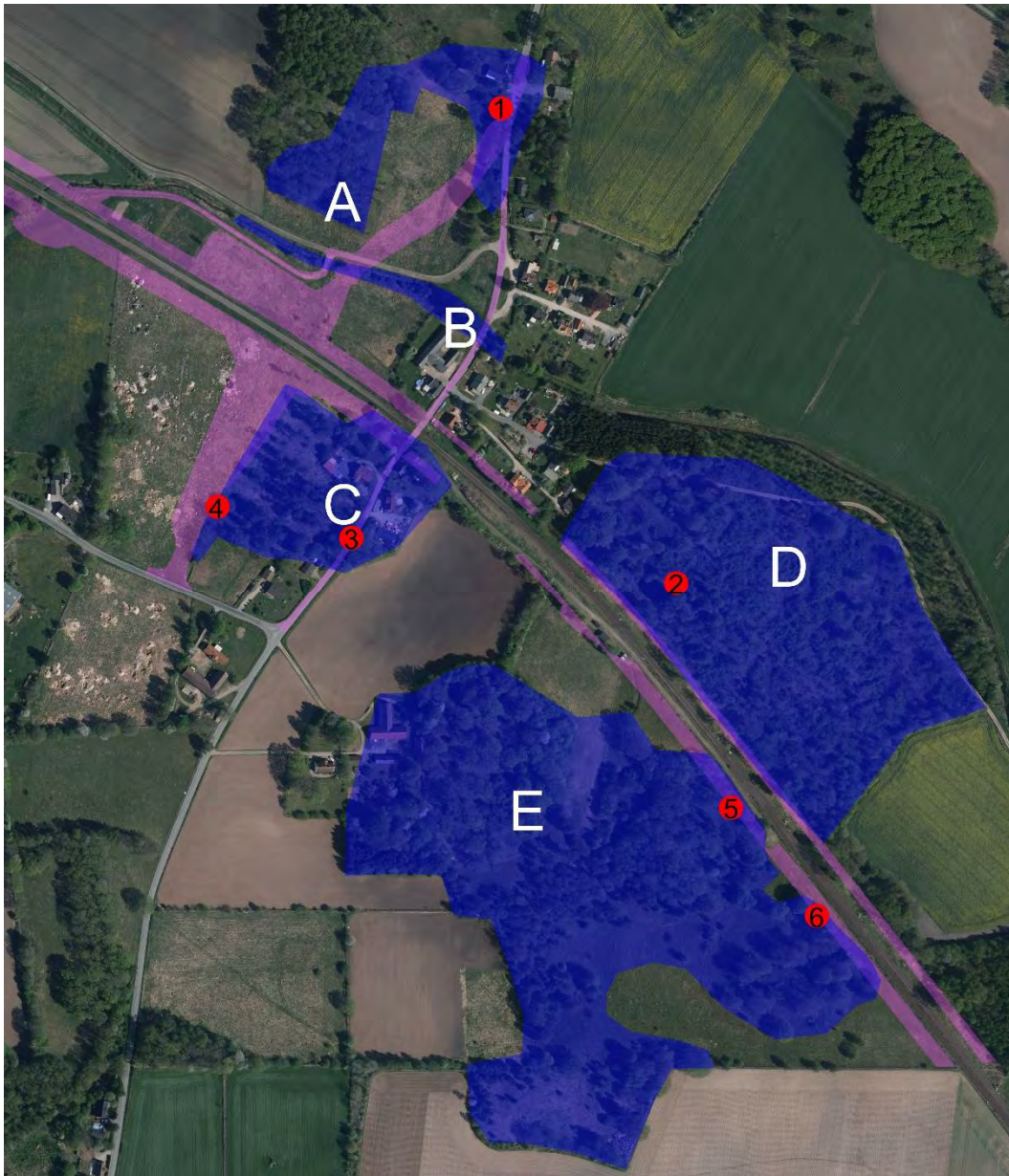
För varje utplacerad autobox noterades tiden den var aktiv (från strax innan solnedgång till inplockning på sennatten eller morgonen och position. Vid den manuella inventeringen noterades väder, start- och sluttid på varje besökt plats, samt en bedömning av antalet individer av respektive art som observerades på respektive plats. Boxplatserna framgår av karta 1.

Vädret under högsommaren var mycket varmt, torrt och stabilt. Det var därmed lätt att välja inventeringsnätter med så goda väderförutsättningar. Det är dock inte möjligt att utesluta att det torra vädret kan ha påverkat insektmängden och därmed fladdermusaktiviteten negativt. Väderförhållandena visas i tabell 1.

De inspelade fladdermusfilerna analyserades och artbestämdes i ljudanalysprogrammet BatSound. Ett urval av inspelningar av fransfladdermus och sydfladdermus kontrollbestämdes och verifierades av Ingemar Ahlén.

Vägen genom område C, autobox 3 lades i slänten till vänster om vägen.

Karta 1. Inventeringsområdet. De svagt lilaskuggade områdena är de som utgör markanspråk för järnvägsprojektet. De röda prickarna markerar autoboxarnas placering med nummer. Blåmarkerade ytor är områden med goda förutsättningar för fladdermöss.

Tabell 1. Väderförhållanden vid fältbesöken.

Datum	Temperatur	Vind	Kommentar
20180702	18°C	stilla	sjönk till 13°C
20180704	18°C	stilla	relativt stabil temp
20180905	20°C	stilla	sjönk endast till 17°C

Resultat

Sammanlagt spelades strax under 5000 ljudfiler med fladdermuslåten in under de tre inventeringsnätterna. Av dessa var 1100 identifierbara till art, vilket är en ovanligt låg andel sett till tiden på året – vårtbitarlätana kom igång ovanligt tidigt, vilket ledde till mycket störningar. Totalt registrerades 10 säkert bestämda arter (eller artpar) (Tabell 2). Tre av de förekommande arterna är rödlistade: fransfladdermus (sårbar VU), barbastell (sårbar VU) och sydfladdermus (starkt hotad EN).

Tabell 2. Observationer vid inventeringsbesöken i Attarp. * i kolumnen Box_ID avser handhållen detektor.

Datum	Box_ID	mustasch- /tajgafladdermus	vattenfladdermus	fransfladdermus	dvärgpipistrell	nordfladdermus	sydfladdermus	större brunfladdermus	gråskimlig fladdermus	barbastell	brunlångöra
20180702	1	1	1	20	1	3					
	2	4	2		1	13					2
	3	14	20	7	29	12					
	4	8			3	7		22			
	5				2	5		1			
	6			3		37	1	3			1
	*	2	1	1	3	8				1	2
20180704	1	2		13							
	2	6	2	4	1	173		1			1
	3	4	16	1	5	4					
	4				5						
	5		2			13		4	1		
	6	3	2			17		4			3
	*	2		1	1	6	1				
20180905	1				46	3		12	1		
	2	6	5		84			2		1	1
	3	3		5	95	7		14			
	4	34	5	5	5	5		38	3		2
	5	23	7		9		1	14			
	6	8	1	7	44	3	1	13	3		
	*	1	3	4	7	3		2		1	1

Fladdermusfaunans sammansättning

Området är tämligen artrikt som helhet med 10 arter konstaterade. Dock är trakten i mellersta Skåne generellt sett mycket artrik och även ett så högt artantal är inte förvånande på platser med lövskog och betesmarker. Antalet registreringar av sydfladdermus (4 filer) och barbastell (3 filer) är så lågt att det inte är troligt att det finns någon koloni inom området. Att de flyger förbi och kanske jagar säger mer om landskapet norr om Nävlingeåsen än om själva Attarp. Dock kan man notera att de valt att jaga eller flyga i betesmarken längst i söder (område E), där samtliga inspelningar av sydfladdermus och två av de tre inspelningarna av barbastell gjordes. Fransfladdermus noterades under högsommaren huvudsakligen i område A, norr om byn, och i viss utsträckning i område D i öster. På höstkanten var arten mer spridd i hela bymiljön och även i betesmarkerna i söder och längs bryn i väster (område C).

De vanligaste arterna, nordfladdermus och dvärgpipistrell noterades i störst antal, men var ändå inte så dominerande att de konkurrerat ut mustasch-/tajgafladdermus, brunlångöra och barbastell som anses konkurrenssvagare.

Värdefulla områden

Fem delområden utkristalliserar sig som de med bäst förutsättningar för fladdermöss. Den manuella inventeringen bekräftar detta. En stor majoritet av alla observationer av fladdermöss gjordes inom dessa. Inga säkert identifierade kolonier hittades (i bemärkelsen att utflygningshål säkert sågs), men några kolonier, åtminstone vanligare arter, förekommer med stor sannolikhet inom flera av dem.

Samtliga områden domineras av lövträd och den största risken för påverkan är om man faller mer än enstaka av dem och därigenom förändrar miljöernas lummiga och lite skyddade karaktär.

A. Lövbryn norr om byn

Lövträd kring före detta åkermark. I denna miljö jagade sju arter. Under sommaren gjordes skapliga antal inspelningar av fransfladdermus. Ingen koloniplats hittades, men det är troligt att det finns en koloni av arten någonstans i närheten. Vägdragning genom en begränsad del av området innebär att mängden jaktmiljö minskar, men innebär sannolikt inte att man förstör förutsättningarna för fransfladdermössen att fortsätta att finnas i området.

B. Å

En bäck eller å som huvudsakligen går genom öppna marker. På sträckan närmast byvägen finns en del träd. Utmed vattendraget jagade framför allt vattenfladdermus, men också nord- och mustasch-/tajgafladdermus. Området har inga höga värden för fladdermöss, men kan ha viss betydelse som ledlinje och jaktmiljö.

C. Bebyggelse och hagmark sydväst om järnvägs korsningen

Inom detta område finns flera strukturer som är viktiga för fladdermöss. I den igenväxande hagmarken finns både grova träd, fruktträd och gläntor. Byvägen går med en liten skärning genom en kulle och har lövträd som skapar lite av ett grönt valv över vägen.

Mot nordväst finns fina bryn mot öppen mark. Invid järnvägsövergången står en mycket grov ek som har god potential att hysa fladdermöss. Den beskådades noga vid inventeringstillfällena, men ingen fladdermusaktivitet kunde knytas till den, mer än jagande individer invid kronan.

I området observerades åtta arter. Framför allt vid höstbesöket observerades fransfladdermöss jaga utmed brynet mot åkermarken. Hagmarkens kvalitet för fladdermöss skulle öka med återupptaget bete. I övrigt består områdets värde i att det är en sammanhållen trädmiljö. De grova lövträden har betydelse för områdets funktion, särskilt den grova eken.

Område C från sydväst, i brynet lades autobox 4 ut.

D. Lövskog öster om byn

Ett större område med gallrad ädellövskog. Längs sidan som vetter mot järnvägen har trädsäkring skett, så att en stor, öppen zon finns mellan skogsbrynet och själva järnvägen. Särskilt skogsbrynet genomsöktes efter koloniplatser, men även övriga delar av skogen genomkorsades.

Inom området påträffades 8 arter. En passage av barbastell och ett fåtal av fransfladdermus registrerades. Inga kolonier kunde identifieras. Områdets värden för fladdermöss skulle minska i proportion till ytterligare avverkning.

E. Betesmark söder om byn

Ett stort betat område med mycket fina hagmarkskvaliteter. Området växlar mellan tät skog och öppna ytor. I brynen finns en del buskage. Sammantaget ger ett område av denna typ många goda jaktmöjligheter för många olika arter.

Alla arter som observerats under inventeringen noterades i område E. Hela området är mycket värdefullt för fladdermöss och exploatering av området innebär förlorade värden i förhållande till hur mycket yta som tas i anspråk. Inga kolonier kunde konstateras i området närmast järnvägen. Detta innebär att man, om man tar yta där i anspråk, sänker områdets värde, dock utan att förstöra förutsättningarna för kolonier av fladdermöss.

En av de öppnare delarna av område E.

Referenser

- Ahlén, I. 2012.Handledning för miljöövervakning – undersökningstyp: Artkartering av fladdermöss. Naturvårdsverket.
- Dietz, C., von Helversen, O. & Nill, D. 2007. Handbuch der Fledermäuse Europas und Nordwestafrikas. Biologie, Kennzeichen, Gefährdung. Kosmos Naturführer.